

İhsan Hün'ün *Askeri Tarih* Adlı Eseri ve Askeri Tarih Yazımındaki Yeri

Ihsan Hun's Book of *Military History* and Its Place in Military Historiography

Vural BAŞARAN*

Öz

Bu makalede öncelikle askeri tarih yazımının genel hatlarına kısaca değinilmiştir. Yazım amaçlarına ve içeriklerine göre birbirlerinden değişiklik gösteren popüler, profesyonel ve akademik askeri tarihçilik türleri tanımlanmıştır. Çalışmanın temelinde, önce Osmanlı Devri'nde subaylık yapmış, Milli Mücadele'ye katılmış ve Cumhuriyet Dönemi'nde de subaylığa devam etmiş olan İhsan Hün'ün 'Askerî Tarih' kitabı ve askeri tarih yazım anlayışı vardır. İhsan Hün, Cumhuriyet Dönemi'ndeki askeri tarihçiliğin ilk örneklerinden birisini vermiştir. Bu kitap tetkik edilmiş, İstanbul'un Fethi konusunun nasıl ele alındığı gösterilmiştir. Eserin, söz konusu askeri tarihçilik türlerinden 'profesyonel askeri tarihçiliğe' iyi bir örnek teşkil ettiği görülmüştür. Böylece İhsan Hün ve tarih anlayışı okurlara tanıtılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İhsan Hün, Askeri Tarih, İstanbul'un Fethi, Profesyonel Askeri Tarihçilik

Abstract

In this article, the general lines of military historiography are mentioned briefly. Popular, professional and academic types of military historiography have been described, which vary according to their purpose and content. In the foundation of the study is İhsan Hün, who had been an officer in the Ottoman period, participated in the Turkish war of independence and continued to be an officer in the Republic Period, had a military history book and a military history writing conception. İhsan Hün gave one of the first examples of military historiography in the Republican Era. This book has been examined and it has been shown how Istanbul's conquest is handled. It is seen that the work constitutes a good example of "professional military historiography". Thus, İhsan Hün and his understanding of history were tried to be introduced to readers.

Keywords: Ihsan Hun, Military History, Conquest of Constantinople, professional military historiography

Askerlik Tarihi Yazmak

Homer'in yaklaşık 3000 yıl önce yazdığı *Ilyada* adlı epik çalışmasında anlattığı Truva Savaşı'ndan (Pope, 2006, s. 4) günümüze kadar geçen sürede askeri teknolojiler o kadar çok gelişmiştir ki Homer bugünün savaşlarını görse ölümlerin benzerliğinden başka ortak bir şey bulamaz. Hatta o zamanın kahramanlarının "destansı" ölümlerini de bulamaz. Çok daha karmaşık askeri, siyasi, iktisadi ve teknolojik bir yapıyla karşılaşır. Çağdaş tarihçiler dünya tarihindeki gelişmeleri anlayabilmek için askerlik ya da savaş tarihlerinden çokça faydalanıp kuram oluşturma çabalarına girmişler ve iki büyük dünya savaşına sahne olan XX. yüzyılda askeri tarih çalışmaları tarih disiplininin önemli bir ögesi haline gelmiştir (Vann, 2018).

ABD harp okulu öğretim üyelerinden Tami Davis Biddle'a göre "birisi büyük bir kitapçıya girerse büyükçe bir "askeri tarih" bölümü bulur. Bunlardan bir kısmı -ciddi, derinlemesine incelenmiş- yüksek düzeyde araştırmalara uygundur; ancak bazıları coşkulu bir biçimde pek de kötü olmayan bir okur kitlesine üstünkörü yazılmış macera ve zafer masallarını içerir." (Biddle & Citino, 2014, s. 3) Askeri tarih yazımının bu popülerliğine karşın meseleyi bütünlüklü biçimde ele almak zor bir iştir. Askerlik ve savaş tarihçisi olan Michael Howard[†] askeri tarih çalışacaklar için rehber olarak üç kural sunmuştur (Howard, 1981, s. 13). Bunlar:

* Arş. Gör. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Felsefe Bölümü, Bilim Tarihi Anabilim Dalı, vbasaran@ankara.edu.tr

† Michael Howard, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Başkanlığı, Savaş Tarihi Chichele Profesörü, Oxford'da Modern Tarih Profesörü, Yale Üniversitesi Askerlik ve Denizcilik Tarihi Profesörü olarak görevlerde bulunmuştur. Ayrıca King's College London Savaş Araştırmaları Bölümü kurucu üyelerindedir.

1) Bir tarihçi geniş bir sahayı çalışmalıdır. Uzunca bir tarihsel dönemde savaşın gelişimini incelemelidir (Howard, 1981, s. 14).

2) Derinlemesine çalışmalıdır. Tek bir savaşı ele almalıdır. Ancak bunu yaparken sadece resmi tarihlerden değil, tanıklıklardan, mektuplardan, günlüklerden ve yaratıcı edebiyattan da yararlanarak derinlikli bir araştırmayla savaşın neye benzediğini anlatmaya çalışmalıdır (Howard, 1981, s. 14).

3) Bağlamsal çalışmalıdır. Zaferlerin ya da yenilgilerin kökenlerini bulmak için politik, sosyal ve ekonomik faktörler de ele alınmalıdır. 1806'da Prusya'nın ve 1870'de Fransa'nın çöküşünü açıklamak için bu ülkelerin askeri tarihleri kadar politik ve sosyal tarihlerini de incelenmelidir (Howard, 1981, s. 14).

Geniş, derin ve bağlamsal bir askeri tarih yazımı sivilleri sadece savaşın doğasını anlama imkanı ve bunun toplumu nasıl şekillendirdiğini anlama fırsatı vermez bununla beraber subayların mesleklerinde kendilerini doğrudan geliştirmelerini de sağlar. Ancak şurası akıldan çıkarılmamalıdır ki, askeri veya sivil tarihin kullanımı, Jacob Burekhardt'ın belirttiği gibi insanı sonrası için daha zeki yapmaz onları sonsuza kadar bilge yapar (Howard, 1981, s. 14).

Howard'ın dikkat çektiği üzere XX. yüzyılın ortasında askeri tarih yazımı için gerekli asgari kurallar ya da rehber bu şekildeydi.

Yukarıda söz konusu edilen bu üç özellik farklı biçimlerde kullanılarak, 1) Popüler, 2) Akademik ve 3) Profesyonel[‡] askeri tarih yazım türlerinden bahsetmek mümkündür. Bu üç türün de kendilerine özgü amaçları, izleyicileri ve standartları olsa da bazı alanlarda birbirleriyle kesişirler (Lynn, 2008, s. 20). Bunlardan ilki ve en eskisi “popüler askeri tarih” yazımıdır. Kamp ateşi hikayeleri, epik destanlar, şairlerin savaşçılara düzdükleri dörtlükler... (Lynn, 2008, s. 20). Bunlar belki de popüler askeri tarihçiliğinin başlangıcı olarak görülebilir. Günümüzde bu minvalde pek çok kitap yazılmakta ve tarihten ilham alınarak kurgulanan filmler, televizyon serileri çekilmektedir. Yine birçok oyun firması tarihi savaşları konu alan bilgisayar oyunlarını piyasaya sürmektedir. Bunların pek çoğunun içi boş anlatılar olduğunu söylemek şüphesiz pek çok tarihçinin ortak düşüncesidir. Bununla beraber içlerinde doğru bilgileri de bulmak mümkündür. Popüler tarih yazımı en kalabalık kitleye ulaşan türdür. Doğal olarak günümüzde bu yazım türünün pazarı ve satılması içerik ve doğru bilgidan daha önemli bir hale gelmiştir.

İkinci tür askeri tarih yazımı profesyonel ya da uygulamalı askeri tarihtir.

Uygulamalı askeri tarih özellikle askeri uzmanlar için faydacılığın tipik bir örneğidir. Faydacılığın birazında ordunun birlik ruhu ve moralinin yükselmesi arzusu yatmaktadır. Ancak subayların profesyonel eğitiminin bir parçası ve doktrin inşa etmede, planlamada ve savaşta rehber olarak askeri tarihin kullanımı daha önemlidir (Lynn, 2008, s. 22).

Askeri tarihin genç subaylara öğretilmesi ve okutulmasının önemi büyük kumandan Napolyon tarafından “İskender, Hannibal, Sezar, Gustavus Adolphus, Turenne ve Frederick'in seferlerini tekrar tekrar okuyun, onları model olarak alın, büyük bir kaptan olmanız ve savaş sanatının sırlarına vakıf olmanız için yegâne yol budur.” Sözleriyle ifade edilmiştir (Lynn, 2008, s. 22).

Son tür olan “akademik askeri tarih” yazımı örnekleri son elli yıllık dönemde artış göstermiştir. Özellikle Michael Roberts'in (Roberts, 1995) 1950'lerde ortaya attığı ve askeri devrim tezi olarak bilinen kuramla beraber akademisyenlerin askeri tarihe olan ilgisi hızla artış göstermiştir. Akademik askeri tarih yazımında askeri devrim tezlerinden başka, 1) ‘yeni askeri

[‡] Bu konu hakkında Mynooth Üniversitesi Askerî tarih ve Strateji Çalışmaları Merkezi direktörü Dr. Ian Speller'in Liverpool'da 24 Şubat 2011'de sunduğu “The Use and Abuse of History by Military” başlıklı yazısına bakılabilir (Speller, 2012). Profesyonel askeri tarih yazımını Lynn, uygulamalı askeri tarih olarak adlandırmaktadır. (Lynn, 2008, s. 22)

tarikh' ve 2) ırkçılığın savaş üzerindeki etkilerini konu alan iki farklı eğilim daha son 30 yılın akademik askeri tarihçiliğine yön vermiştir (Lynn, 2008, ss. 24-25).

İhsan Hün ve *Askerî Tarih* Adlı Eseri

İhsan Hün'ün 1905 (1321-P.50) yılında piyade üsteğmen olarak subaylığa başladığı anlaşılmaktadır. 15. Tümen Kurmay Başkanlığı görevini üstlenmiş, Batı ve Elcezire Cepheleri Kurmay Heyetlerinde bulunmuş, Pontus Harekatı, İnönü ve Sakarya Meydan Muharebelerinde görevler almıştır (Baycan, t.y.). Bununla beraber Suriye sınır belirleme komisyonu üyeliğinde ve Cumhuriyet Dönemi'nde 10 yıl harbiye mektebinde öğretmenlik yapmıştır (Hün, 1952, s. 59). 1942 yılında Askeri Temyiz Mahkemesi'nde görevli olduğu arşiv kayıtlarından § anlaşılmaktadır. 1945 yılı Temmuz ayında Kurmay Albay olarak Genel Kurmay Harp Tarihi Encümeni I. Şube Müdürü unvanıyla yaş haddinden emekliye ayrılmıştır **. Emekliye ayrıldıktan sonra 26 Mayıs 1948 yılında Albay Hün başkanlığında Türkiye Muharıpler Derneği'nin Ankara şubesi açılmıştır. †† Milliyet gazetesindeki bir vefat ilanından 21 Ocak 1979'da hayata gözlerini kapadığı anlaşılmaktadır. ††

İhsan Hün'ün yazdığı eserler şunlardır.

- 1) *Askerî Tarih* (1924).
- 2) *Tarih-i Harb* (1924). §§
- 3) *Osmanlı Ordusunda Genelkurmayın Ne Suretle Teşekkül Ettiği ve Geçirdiği Safhalar* (1952). ***

Askerî Tarih ve Önemi

Harbiye mektebinde okutulmak üzere Binbaşı İhsan tarafından yazılmış bir eser olan *Askerî Tarih*'in 3. baskısı 1924-1925 (R. 1341) yılında yapılmıştır. Milli Kütüphane EHT 1961 A 684 yer numarasında kayıtlıdır. Kitabın muharriri "Mekteb-i Harbiye askerî tarih muallimi Binbaşı İhsan"dır. Bundan başka kitapta yazarın kendisiyle ilgili bir bilgi yoktur.

Eser 341 sayfadan ve buna ek olarak 9 sayfada toplam 19 adet krokiden oluşmaktadır (Hün, 1924a).

Kitabın içindekiler şu şekildedir:

Tarihin tarifi ile aksâmı (5) †††

Birinci Kısım:

1- Tarih-i harb mütâlaasının faydasıyla kıymet ve ehemmiyeti. (8)

§ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Kararname No: 17604, Yer No: 156 - 29 - 11, Belge Tarihi: 15.09.1942

** Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Kararname No: 19519, Yer No: 176 - 17 - 19, Belge Tarihi: 11.07.1945

†† <http://www.tesud.org.tr/hakkimizda>

††† http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/baUI_x2F_L_x2B_BymIbPxbA5fY2wA_x3D_x3D_

§§ Yazımızda *Askerî Tarih* adlı eser incelenmiştir. İki ciltten oluşan *Tarih-i Harb*'in içindekiler şu şekildedir: 1-Tarih-i harb ile sefer, harp, muharebe, meydan muharebesi, sevkül ceş ve tabiiye gibi bazı tabirât-ı askeriyenin tarifleri. 2- Tarih-i harb mütâlaasının kıymet ve ehemmiyeti, hangi esfârî mütâlaa etmek daha faidelidir. Tarih-i harb nasıl mütâlaa edilir? 3- Harbin ahzârı. 4- Tarih-i fenn-i harbin edvâr-ı muhtelifesi hakkında malûmat-ı meçhûle. 5- Birinci Kosova Meydan Muharebesi. 6- Niğbolu Meydan Muharebesi. 7- Varna Meydan Muharebesi. 8- Feth-i Kostantin. 9- Çaldıran Meydan Muharebesi. 10- Viyana Seferi. 11- Napolyon Zamanının Kavâid-i Esâsiye-i Harbiyesi. 12- Moltke Zamanının Kavâid-i Esâsiye-i Harbiyesi. 13- Napolyon ve Moltke Zamanındaki kavâid-i esâsiye-i harbiyenin yekdiğeri ile münasebeti ve asr-ı hazırdaki cesim ordular grubunun sevk ve idaresinde mezkûr kavâidin kabiliyet-i tetkiyesi. 14- Napolyon'un 1805 Seferi. 15- Napolyon'un 1806 Seferi. 16- Napolyon'un 1815 Seferi. 17- moltke'nin 1870-71 Seferi. 18- Osmanlı Rus Seferi 1293. 19- Balkan Harbi. 20- Harb-i Umûmide Çananakkale Cephesi. 21- Harb-i Umûmide Kafkas Cephesi. 22- Harb-i Umûmide Filistin Cephesi. 23- Harb-i Umûmide Irak Cephesi. 24- Türk İstiklal Harbi (Hün, 1924b) (Hün, 1925).

*** Bu kitapta Osmanlılarda Genelkurmaylık müessesesinin nasıl oluştuğu detaylı bir biçimde ilk zamanlardan başlayarak ele alınmıştır.

††† Eserdeki sayfalar parantez içinde gösterilmiştir.

- 2- Malumât-ı Askeriye, kabiliyyet-i milliye ve arazimizin hâli nokta-i nazarından hangi esfâr-ı mütâlaa bizim için faidelidir? (17)
- 3- Tarih nasıl okunmalıdır? (20)

Bir vaziyet-i tarihiyenin mütâlaası (24)

- 1- Kuva-i maddîyye (24)
- 2- Kuva-i manevîyye (24)
- 3- Vaziyet-i siyasîyye (25)
- 4- Vaziyet-i maliyye (25)
- 5- İstihbârât (25)
  - a- Vaziyetin münâkaşasıyla karar (26)
  - b- İcrâât (26)
  - c- Vesâit ve kuva-i icrâiye (26)
  - d- Arazi (26)
  - e- Erzak ve mühimmât ikmalı (27)
  - f- Hasımın muhtemel harekâtı (27)
  - g- Fevâid ve mahâzîr. (27)
  - h- Muhtemel netice (28)

Vaka-i mâzîyenin mütâlaası hakkında en faideli usûl

İkinci kısım (30)

- 1) Harbe nasıl hazırlanır? (30)
  - 1- Siyaset harbe nasıl hazırlanır? (32)
  - 2- Askerlikçe harbe nasıl hazırlanır? (34)
    - a) Vaziyet-i coğrafya ve sevk-ül ceş (39)
    - b) Kuva-i harbiye (39)
    - c) Mülâhazat-ı sevk-ül ceş (39)
  - 3- Milletın harbe ihrâzı (41)
    - a) Maneviyât (42)
    - b) Milliyet (42)
    - c) İçtimaîyyât (43)
    - d) İlim ve İrfan (44)
    - e) İktisat ve Sanayi (44)
    - f) Umrân (45)

2) Harp ne suretle biter? (45)

Üçüncü Kısım (48)

- 1- Tarih-i Fenn-i Harbin Devirlere Taksîmi (48)

Birinci Cüz'ün Sonu (54)

İkinci Cüz'

Meşhur Osmanlı Seferlerinden

-Birinci Kosova, Niğbolu, Varna, Feth-i Kostantiniye, Çaldıran Meydan Muharebeleri

1- Birinci Kosova (3)

a) Osmanlıların Sefer Planı (8)

b) Müttefikinin Sefer Planı (9)

2- Niğbolu Meydan Muharebesi (35)

3- Varna Meydan Muharebesi (60)

4- Feth-i Kostantiniye (91)

5- İran Seferi (128)

Çaldıran Meydan Muharebesi

Üçüncü Cüz

Napolyon 1805; 1806; 1810 seferleri

1870-1871 seferleriyle 1293 Osmanlı-Rus seferi

Harb-i Umûmîde Çanakkale Cephesi ve Türkiye İstiklal Harbi

1- Napolyon'un 1805 Seferi (6)

2- Napolyon'un 1806 Seferi (27)

3- Napolyon'un 1815 Seferi (62)

Hutut-u Dâhiliye ve Hutût-u Hariciye (73)

4- 1877-1888 Türk- Rus Seferi (78)

İhsan Hün, askerlik teorisini iki kısma ayırmıştır. Bunlar: 1) *sevk-ül ceş* denilen ordu stratejisi bilgisi ve 2) *tabiât-ül ceş* denilen kuvvetlerin yerleştirilmesi bilgisidir. Binbaşı İhsan *Askerî Tarih* 'te 'stratejik bilgileri' yani kendi deyimiyile 'sevk-ül-ceş'i konu edinmiştir. Geçmiş dönemde yaşanmış büyük savaşlarda orduların stratejileri üzerine bilgiler vermiştir. Kitabın birinci bölümü, tarihin taksimi ve tarifleri ile alakalıdır; ikinci bölüm bazı büyük Osmanlı Devri Türk zaferlerine aittir; son olarak, üçüncü bölüm ise Napolyon savaşlarına ve 93 Osmanlı-Rus harbine ayrılmıştır.

Kitabın beşinci sayfasında "tarihin tarifi ve kısımları" başlığı altında, tarihin tanımı, bölümleri ve konusu gibi bu alanın ne işe yaradığını bildiren alt başlıklar vardır. Yazara göre tarih: "geçmişte cereyan etmiş olan vakaları ve hadiseleri bildiren bir fendir." Eğer bir şahsın hayatı anlatılıyorsa "tercüme-i hal", milletlerin hayatı tetkik edilirse "tarih" adını alır.

Konusu geçmiş olan tarih, "umûmî" ve "husûsî" olmak üzere ikiye ayrılır. Umumi tarihte genel olarak bütün dünya tarihinden bahsedilir; ancak sadece bir milletin tarihinden bahsediliyorsa buna "husûsî tarih" denir. Eğer konusu geçmiş harpler ise 'harp tarihi', insanların hayatından bahsediliyorsa 'medeniyet tarihi', vakaların sebepleri anlatılıyorsa 'tarih felsefesi', hükümetlerin iç ve dış siyasetleri araştırılıyorsa 'siyasî tarih', mukaddes kitap veya bir dini malumatı ihtiva ediyorsa 'mukaddes tarihi' olarak tarif edilir. İlim ve fenlerden her birinin geçirdiği muhtelif safhaları bildiren tarihlere de, 'tabiiyyat tarihi', 'riyaziyyat tarihi' gibi pek çok isimler verilir.

Tarih, diğer bilimler ve fenler ile de ilişki içindedir. Mesela ‘ilm-ül arz’ yani jeoloji ve muhtelif kavimleri tarif eden ‘etnografya’ tarih ile yakından ilişki halindedir.

Harp tarihi ise, mazide vuku bulan seferlerin neden ortaya çıktığını, harbin suret ve cereyan tarzını, zafer ve yenilgilerin sebeplerini bildiren bir fendir. Harp tarihi, geçmiş harpleri tetkik ve mukayese ederek, harp kurallarının esaslarını çıkararak, sevk ve idare etmeye ve komutanlık sanatını öğrenmeye yarar pek mühim bir fendir. Orduyu sevk ve idare edebilme kabiliyeti, yalnızca askerlik tarihi öğrenilerek yüksek seviyelere çıkarılabilir (Hün, 1924a, s. 6).

İhsan Hün’e göre hayat bir mücadeleler silsilesinden ibarettir ve yaşamak isteyen her birey yaşamak için mücadele etmeye mecburdur. İlim ve irfansız mücadele eden bir millet ise kaybetmeye mecburdur. Her bireyin milli tarihini ve genel tarihi bilmesi ne derece lazım ise; kendi meslek ve sanatına ait tarihi de bütün tafsilatıyla ve bütün incelikleriyle tetkik etmesi, mesleğinde gelişebilmesi için şarttır. Bu yüzden askerlerin de harp tarihini inceleme ve araştırmaya mecbur olduklarını ifade etmektedir (Hün, 1924a, s. 8).

Binbaşı İhsan askerlik tarihinin bir kolu olan savaş tarihini öğrenmenin komutanlara çok büyük yararlar sağlayacağını ifade etmektedir. Hatta iyi bir komutan olmak için yegâne çare harp tarihi mütâlaa etmektir. Çünkü bu sayede meşhur komutanların tatbik ettiği kural ve kaideler öğrenilmiş olur. Savaşlarda orduların uyguladıkları taktik&teknikler ile savaşın sonuçları arasında neden-sonuç ilişkileri kurulabilir.

Tarih geçmiş zamanlardan günümüze intikal eden, vaka silsilelerinin bir özetidir. Muharebe ve siyaset kanunları ve vakaların geçmişleri sayesinde yeni yeni tecrübeler elde edilir (Hün, 1924a, s. 14). Binbaşı İhsan bu konuyla ilgili Napolyon’dan şu alıntıya yer vermiştir: “Tabîi istihkâm, topçuluk fenleri, geometri kuralları gibi bir takım teorik bilgiler kitaplardan öğrenilir; fakat fen harbinin yüksek kanunları ancak tecrübe sayesinde ve harp tarihi mütâlaası ile anlaşılır. Binâenaleyh büyük kumandanların seferlerini okuyunuz ve onları numûne ittihâz ediniz. Büyük kumandan olmak için yegâne vasita budur. Harp fenni tahsili, kuramlarla birlikte, tarih mütâlaası ile mümkün olur. Yalnız zamanın seferlerini görmek kâfi değildir. Eski seferleri de mütâlaa ve bu seferlerde icra olunan hareketi de zihinde tutmak lazımdır (Hün, 1924a, s. 15).” Bölümün sonucunda Binbaşı İhsan şu bilgileri vermektedir: “Büyük kumandanlık sanatında orduların sevk ve idaresi, ancak harp tarihi mütâlaası ile öğrenilebilir. Napolyon gibi dâhilerin vaz ve tatbik eyledikleri harp esasları hiç şüphe yok ki her zaman için tatbik kabil olacaktır. Ordunun sevki üstatlarının, büyük kumandanların zapt ve kaydettikleri umûmî kurallar değişmez. Esas mesele bu kuralları bulunmayan hal ve zamanın, terekkiyât-ı hâziranın icâbına uygun olarak tevfik edebilmektir (Hün, 1924, s. 16).”

Kitabın birinci bölümünün ikinci kısmı hangi seferleri ne sebepten mütâlaa etmek gerektiği konusuna ayrılmıştır. Büyük kumandanların yüzden fazla seferi olduğundan hepsinin verilmesini zor bulan İhsan Hün, belli başlı bazı savaşları anlatmayı tercih etmiştir.

Binbaşı İhsan, Avrupalı iki askerinin kitaplarından yararlanarak askerlik tarihinin önemini vurgulamıştır. Bunlardan ilki I. Dünya Savaşı’nda üstün başarılar göstermiş bir komutan olan Mareşal Ferdinand Foch (1851-1929) isimli Fransız bir general ve savaş teorisyenidir. Mareşal’in *Savaş Kuralları* (Des principes de la guerre, 1903) ve *Savaşın Sevk ve İdaresi* (de la conduite de la guerre) (Laffargue, 2007) adlı kitaplarında faydalı bilgiler olduğu Binbaşı İhsan tarafından zikrolunmaktadır. Binbaşı’ya göre Foch “harbin sevk ve idaresi” isimli eserinde diyor ki; “barış zamanında bir ordunun zihnini terbiye etmek ve onu daima surette savaşa alıştırmak için tarih kadar örnekleri çok bir kitap yoktur. Tarihi daha iyi bir teorik noktadan mütâlaa edersek görürüz ki savaş iki veya daha fazla ordunun muharebesidir. Alınan kararların doğruluğunu meydana çıkaracak sebepler ve şartlar daima mazidekiyle aynıdır. Aynı hatalar aynı yenilgileri doğurur.”

Yukarıda zikrettiğimiz bir diğer asker-stratejist ise General Bernardhi'dir. (1849-1930) (Britannica, 2009) General'in "askeri hareket prensiplerini öğrenmek için en yakın zamanlardaki savaşları araştırmak da çok önemlidir" sözünden yola çıkan Binbaşı İhsan en yeni savaşları da tahlil etmiştir. Kendisi hem milletimizin savaş maneviyatının hem de komşu milletlerin savaş maneviyatının askeri tarih çalışmaları ile öğrenilebileceğini söylemektedir. "Yapılan savaşlarda galibiyet ve mağlubiyetlerimizin sebepleri tetkik edilebilir. Bunlardan sonuçlar çıkarılabilir. Bu sayede geçmişteki kabiliyet ve kudretimiz; yükseliş ve düşüşümüz hakkında mühim dersler çıkarmaya ve istikbalimize emniyetle bakmak kudret ve iktidarını kazanmış oluruz (Hün, 1924a, s. 18)."

İşte bu yukarıda saydığımız sebeplerden dolayı geçmişimize ait pek şanlı zaferler olan "Kosova", "Niğbolu", "Varna", "İstanbul'un Fethi", "Çaldıran" ve "Mohaç" seferlerini ve pek acı hezimetlerle dolu "1293 Osmanlı-Rus Harbi" ile "Balkan Harbi"ni eserine koymuştur (Hün, 1924a, s. 19)"

Birinci Dünya Savaşı esnasında savaş kuralları hayli değişmiştir. Çünkü silahlarda pek önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Tayyare ve tanklar, birer savaş aracı olarak sahneye çıkmıştır. İstihkâm fenni ve topçuluk ilerlemiş, sadece tek bir taarruz için binlerce ton mühimmat ve saire savaş malzemesine ihtiyaç duyulmuştur. İnsan gücüyle savaş makineleri birbirinden ayrılamayacak derecede yekdiğeri ile birleşmiştir. Bu savaşta emsalsiz stratejilerin ortaya çıkması ve yeni yeni usullerin uygulanması sebebiyle I. Dünya Savaşı da çok iyi bir şekilde tahlil edilmelidir (Hün, 1924a, s. 20). Ayrıca bölümün son paragrafını "her Türk'ün göğsünü iftiharla kabartan ve Türk Ordu'sunun ne kahhar bir kuvvet olduğunu cihana ilan eden, harikalarla dolu İstiklal Harbi'mizi; yalnız biz askerler değil bütün Türklerin okuması farzdır" diyerek bitirmektedir.

Kitabın 20. ila 24. sayfaları arası tarihin nasıl okunması gerektiğiyle ilgilidir ve bir nevi tarih felsefesi tartışmasıdır. Binbaşı İhsan, savaş vakalarının alelade araştırılmasının bile manevi bir tesir bıraktığını söylemektedir. Örneğin, asker tarihte savaş kayıpları ile ilgili vakaları okurken manen üzülmürüz; bilakis buhranlı zamanlardaki kahramanlıkları okursak coşarız. Ancak askeri tarihteki maksat, sadece maneviyatı yüksek tutmak demek değildir, aynı zamanda yeni kuralları da öğrenmektir. Bu sebeple savaşlardaki galibiyet ve mağlubiyetlerin en derin sebepleri tetkik edilmelidir. Tarih incelemesi kolay bir iş değildir. Ancak muntazam bir usule başvurmak şartıyla tarih araştırmasında fayda görülür. Tarihin bir fen olarak kuralları, usulleri, tertipleri vardır ve çalışmaya başlamadan önce bunları bilmek gereklidir. Binbaşı İhsan, tarihin iki usulle incelenebileceğini söylemektedir. Bunlar:

1) "Tahlilî usûl": Olayların olduğu gibi hikâye edilmesi ve cereyan ettiği şartların araştırılarak; hadiselerin bir diğeriyle olan bağları ve münasebetlerinin ortaya çıkarılması suretiyle yapılan tarzda incelemedir.

2) "Mukayeseli usûl": Geçmiş olayların, bugünkü araçlarla nasıl cereyan edeceğini araştırma usulüdür. Tarih, bu iki usule uygun bir biçimde okunabilir. Zabitlerin savaş tarihi konusunda eğitilmeleri şarttır. Çünkü ani ve önemli kararlar almak durumunda kalabilirler.

Savaş durumunda bir vaziyet alma ihtiyacı doğduğunda aşağıdaki durumlar dikkate alınmalıdır:

- 1) Maddî Kuvvet,
- 2) Manevî Kuvvet,
- 3) Siyasî Vaziyet
- 4) Malî Vaziyet,
- 5) İstihbârât.

Bu durumlar değerlendirildikten sonra doğru karar vermek için aşağıda verilen usuller

uygulanır.

- A) Vaziyetin münakaşasıyla karar,
- B) İcrâât,
- C) Olayı icra edecek araçlar,
- D) Arazi,
- E) Erzak ve mühimmât ikmâli,
- F) Düşmanın muhtemel hareketi,
- G) Fayda,
- H) Muhtemel Netice.

Bir zabıt askeri, tarih okuyarak bunların hepsine hâkim olabilir. Aksi takdirde eksiklikler meydana gelecek ve bu ise kayıplara sebep olacaktır.

Birinci cüzün ikinci kısmında, savaşa nasıl hazırlanılacağını ve savaşın ne suretlerle biteceğini anlatılmaktadır. Savaşın amacı düşmanın kaynaklarını yok etmektir ve düşmana kendi isteklerini cebren kabul ettirmektir (Hün, 1924a, s. 30). Burada savaşa nasıl hazırlanılması gerektiği anlatılmaktadır.

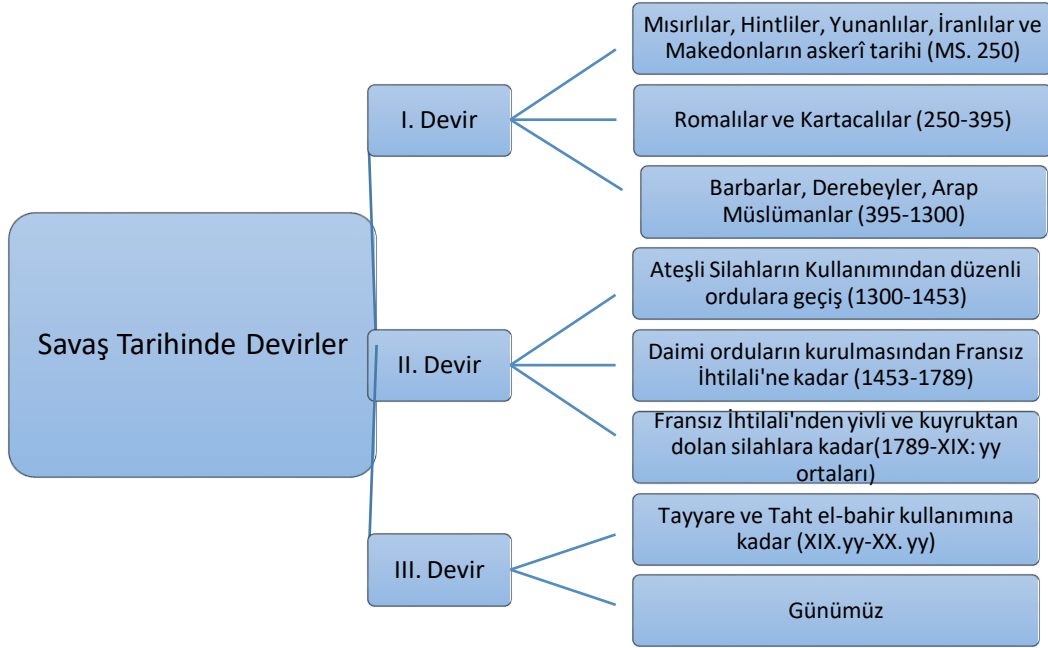
Savaşa şu şekilde hazırlanılır.

- 1) Siyasî olarak savaşa hazırlanmak,
- 2) Askerî olarak savaşa hazırlanmak,
  - A) Coğrafya vaziyeti ve ordunun sevki,
  - B) Savaş kuvvetleri,
  - C) Ordu sevkiyatının gözlenmesi. Düşman ordularının gözlenmesi.
- 3) Milletın savaşa hazırlanması,
  - A) Maneviyât,
  - B) Milliyet,
  - C) İçtimâiyât,
  - D) İlim ve İrfan,
  - E) İktisat ve Sanayi,
  - F) Ümran ve Refah.

mütâlaaları ile mümkündür. Eğer bu konularda iyi hazırlanılır, düşman kaynakları ve orduları yok edilirse cebir yoluyla istekleriniz düşman devletlerine kabul ettirilir ve savaş sonlanır.

Binbaşı İhsan birinci cüzün üçüncü kısmını savaş tarihinin hangi devirlere taksim edilerek incelenmesi gerektiğine ayırmıştır. Buna göre savaş tarihi üç devirde incelenir. I. devir, ilk devirlerden ateşin ıslahı ve ateşli silahların kullanımına kadar, yani 1300 senesine kadar geçen takriben otuz yüzyıllık bir zamanı kapsar ki bu devre “ezmine-i atika” ya da “ezmine-i kadime” (kadim zamanlar) adı verilir. II. devir ateşin silahlarda kullanılmasından, yani miladi 1300 senesinden yivli ve kuyruktan dolan topların, iğneli tüfeklerin, zırhlı savaş aletlerinin kullanılmaya başlandığı XIX. yüzyıl ortalarına kadar geçen yaklaşık beş buçuk yüzyıllık bir zaman dilimidir ve bu devir de “ezmine-i cedid” adını alır. III. ve son devir ise “devr-i hazır” adı verilen yivli ve kuyruktan dolan silahların başlangıcı olan XIX. yüzyıl ortalarından zamanımıza kadar geçen müddettir. Yine bu devirler kendi aralarında kısımlara ayrılmıştır. Bunların daha derli toplu durması için bir tablo halinde vermeyi yeğliyoruz.

Tablo 1: İhsan Hün'ün verdiği taksimata göre oluşturulmuş tablo.

I. devrin ilk dönemlerinde savaş aletleri taş, sopa, balta benzeri ilkel araçlardı. Daha sonra hançer, kılıç, mızrak ve ok-yay gibi daha gelişmiş aletler üretildi. Ayrıca askerlerin kendilerini savunabilmesi için kalkan, vücutlarını kapatmak için de miğfer ve zırh gibi eşyalar kullanıldı. II. devir ise askeri teknolojilerde ilerlemenin hızlandığı bir döneme işaret etmektedir. Barutun icadı ve ateşli silahlarda kullanılması savaş şeklini bütünüyle değiştirmiştir. Toplar ve tüfekler imal edilmiş ve denizcilik bu silahlarla birlikte daha önemli bir hale gelmiştir.

Osmanlıların kuruluşu II. devrin başlangıcına denk gelir. Kuruluş ve yükseliş dönemlerinde Avrupalıların bilmediği tarzda savaş stratejisi izleyen Osmanlılar, yeniçerilik müessesesi ile ilk defa daimi orduyu kurmuşlar, silahları ıslah edebilmek için mütemadiyen çalışmışlardır.

Binbaşı İhsan, kitabın ilk cüzünü böylece tamamlamıştır. Bundan sonraki iki cüz Osmanlıların başarılı seferleri, Avrupa'daki önemli savaşlar ve Osmanlıların çöküşünü hazırlayan savaşlara ayrılmıştır. Kitabın bu kısmında Türk Bağımsızlık Savaşı'ndan da bahsedeceğini söylemesine karşılık kitapta böyle bir bölüm bulunmamaktadır. Ancak İhsan Hün, diğer kitabı olan *Tarih-i Harb*'de bu savaşı anlatmıştır.

Yazar, anlattığı savaşları yukarıdaki taksimata uygun olarak seçmiştir. Önce Osmanlıların çok başarılı seferlerini vermiş, sonra Avrupa'da büyük değişimler yaratan Napolyon Savaşları'nı anlatmıştır. En sonda da Osmanlıların mağlubiyetlerini anlatmış ve 1293 Osmanlı-Rus Savaşı ile de kitap tamamlanmıştır. Kitabın sonunda da anlattığı savaşlara dair harita ve krokiler eklenmiştir.

İhsan Hün'ün, İstanbul'un fethini nasıl anlattığına bir göz atalım. Yazının okuru buradan diğer savaşlar için de bir sonuç çıkarabilir. Bütün savaşlar aynı tarzda kaleme alınmıştır.

Feth-i Kostantiniye

[857 hicri – 1453 miladi]

Hicretten 1241 milattan 658 sene evvel Bizanslılar tarafından kurulan İstanbul'un isminin nereden geldiği ve doğu – batı Roma'nın nasıl ayrıldığı anlatıldıktan sonra savaşın sebepleri üzerinde durulmuştur. Buna göre Fatih Sultan Mehmed Osmanlı içinde barışın devamını sağladıktan sonra diğer bütün büyük komutanlar gibi İstanbul'u fethetme hevesine kapılmıştır. Bunun için öncelikle Anadolu Hisarı'nın tam karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırmıştır. Bunu inşa ettirmesinin sebebi Karadeniz'den gelecek olan gemilerin geçişini engellemektir. Ayrıca boğazın en dar ve akıntılı bölgesi olması orayı tarihsel önemi olan bir nokta konumuna da getirmektedir (Hün, 1924a, s. 94). Rumeli Hisarı dört ay gibi kısa bir sürede Temmuz sonunda tamamlanmış ve boğazkesen adını almıştır (Hün, 1924a, s. 95).

97. sayfada muhasaranın hazırlık aşaması anlatılmaya başlamıştır (Hün, 1924a).

İstanbul'un surları fevkalâde metin olduğundan bunları tahribi için evvel emirde büyük çaplı toplara ihtiyaç vardı. Fatih Mehmed, Macarlı Urban ile Saruca, mimar Muslihiddin'e icâb eden topların dökülmesini emretti. Bakır ve tunçtan toplar imâline başlandı. Üç aylık mütemâdi bir mesâi neticesinde 62,08 santimetre çapında cisim bir top imâl edildi. Bu cisim top 80,596 libre sıkletinde 12 karış çapında ve 32 kadem tülünde olup attığı merminin sıkleti 600 kilogram, barut hakkı 200 libre idi. Topun nakli için altı yüz neferle elli çift öküze ihtiyaç vardı. Günde ancak sekiz defa endaht edilebiliyordu. [Bu muhasarada kullanılan toplardan biri taştan olup ortasından vidalı olmak üzere iki parçaya ayrılır şekilde yapılmıştır ve üzerinde [imâl-i âli] yazısı vâridir ve el-yevm İngiltere'de (Vuliç)^{***} kasabasında eslihâ müzesinde bulunmaktadır. Bu müzeye Sultan Aziz tarafından hediye edilmiştir.] (Hün, 1924a, s. 98)

Bu topun tecrübe endahtında mermisinin bir mil mesafeye kadar gittiği ve bir kulaç kadar toprağa nüfuz eylediği memnuniyetle anlaşılmıştır.

Hün-i endahtında müdhiş bir sedâ, kesif bir duman vücuda gelmiş, şehrin camları kâmilen kırılmıştı. Bu top sayesinde İstanbul surlarının tahrip edilerek şehrin zapt edileceğini Fatih Mehmed düşündükçe neşesi artıyor ve geceleri rüyasına girerek uykusunu kaçırıyordu. Hatta bir gece sadrazamı Halil Paşa'yı yatak odasına çağırarak: "Lala! Şu yatağı görüyor musun? İçinde bir türlü uyuyamıyorum. Azîm bir ıstırap çekiyorum. Rumların parsiyle iğfal olunmaktan hazer et! Yakında harp edecek, avn-i ilâhî ve imdâd-ı peygamberi ile Rumlardan şu şehri zapt etmeye muvâfik olacağız" demiştir (Hün, 1924a, s. 98).

200.000 piyade ve süvari, 14 batarya, 4'ü ağır olmak üzere 130 top, 10.000 mühimmat arabası ile Edirne'den yola çıkıldığı bilgisinin yanı sıra, Şeyh Akşemseddin'in gördüğü bir rüya hayra yorumlandı ve İstanbul'un fetholunacağına dair manevi hissiyatı arttırdığı anlatılmıştır.

Fatih Mehmed 6 Nisan'da karargâhını Topkapı ile Edirne Kapı arasında bulunan Hücum Kapısı karşısında kurdu (Hün, 1924a, s. 102). Sağ cemahta Anadolu askerleri, sol cemahta Rumeli askerleri vardı (Hün, 1924a, s. 102). Fatih ihtiyat olarak 100.000 süvari ayırmıştı. Sağ cenah 50.000 Anadolu askeri ve merkezde 15.000 yeniçeri vardı. Ağır toplar Topkapı ve Edirne Kapısı arasında yerleştirilmiştir (Hün, 1924a, s. 102).

102. sayfada Bizanslıların aldığı tertibat anlatılmaya başlanmıştır. Papa, Batı ve Roma Kiliselerinin (Latin ve Roma Kilisesi) birleşmesini daha önemli gördüğünden dolayı Bizans'a çok fazla destek göndermemiştir (Hün, 1924a, s. 103). Bizans imparatoru genelde İstanbul halkından asker alınmıştır ve Nisan'ın 2. Günü Haliç'e zincir gerdirmiştir (Hün, 1924a, s. 104).

*** Woolwich

Kükürt, reçine, zeytinyağından oluşan müthiş yakıcı bir terkiptir olan Rum ateşi savunma amaçlı Bizanslılar tarafından kullanılmıştır. Ahaliden eli silah tutanlar talim ve terbiye edilmiştir. 15.000 yeniçeri ile Fatih Mehmed'in kuşattığı cephenin müdafaasını imparator yapmıştır (Hün, 1924a, s. 105) denilerek Bizanslıların aldığı tertibat hakkında bilgi verilmiştir.

Muharebenin nasıl cereyan ettiği eserin 105. sayfasında anlatılmaya başlanmıştır. Nisan'ın 11. günü Osmanlı topları İstanbul surlarını dövmeye başlamıştır. Urban'ın topu günde 8 kez atış yapabiliyordu. Bir atış sırasında top patlayınca Urban ve top etrafındaki askerler ölmüştür (Hün, 1924a, s. 105).

Osmanlılar lağımcılık konusunda çok mahirdi. Ancak Mühendis Jan Grand Osmanlıların bu lağımlarına karşı mukabil yollar açarak hücum edenleri dumana boğmak suretiyle Türkleri çekilmeye mecbur ediyor ve lağım tertibatını tesirsiz bıraktırmaya muvafık oluyordu (Hün, 1924a, s. 106).

Eserde İstanbul'un fethindeki deniz savaşları da anlatılmaktadır. Buna göre "Bizans'a gelen yardım filosunun önünü kesmek için Baltaoğlu Süleyman Bey 18 sefine-i harbiyeden mürekkekbir filo ile borda nizamında ilerledi ve düşman filosunu kürek ile taarruz eyledi ise de Ceneviz ve Venedik sefineleri ok, sapan ve Rum ateşi endahı suretiyle şiddetle mukabele ettiler. Düşman sefineleri büyük ve yüksek bordalı olup Osmanlı[nın] alçaktı. Rüzgar da Osmanlı gemilerinin aleyhindeydi (Hün, 1924a, s. 107)." denilerek Bizans'a denizden gelen yardımın nasıl gerçekleştiği anlatılmıştır.

110'uncu sayfada meşhur gemilerin karadan yürütülmesi hadisesi yer almaktadır. Yine aynı yerde gemilerin Haliç'e indikten sonra 19 Mayıs'ta Hasköy'den Ayvansaray'a bir köprü inşa edildiği söylenmektedir.

Genel taarruz gününe denk gelen gece (28-29 Mayıs) müdafaanın açılan gedikleri tamir etmesine meydan bırakmamak için her tarafta ateşler yakılarak ve donanmada tenvirat yapan Osmanlı askeri bütün gece ateşe devam etti (Hün, 1924a, s. 114). Bu şekilde İstanbul Osmanlı şehri haline geldi.

İstanbul'un şimdiye kadar zapt edilememesinin sebebi ise binbaşya göre "Muhasara ordularının kâfi derecede kuvvetli olmaması ve muhasara ordularında kale surlarını tahrip edebilecek vesâit-i harbiyenin bulunmaması ve muhâcimin de sebât ve azîm ve irade hassasının noksân olması ile hülâsa edilebilir (Hün, 1924a, s. 125)." olmasıdır.

Osmanlılar kaleleri zapt edecekleri vakit abluka usulüne mürâcaat ederlerdi. Bu maksatla evvelâ civardaki mevkiî zapt ve icap ederse hisar inşası suretiyle kalenin hariçle irtibatını kat ve sûret-i muntazamanda muhasara ve tazyik ederlerdi. Bursa ve İşkodra'nın muhasarasında bu usûle riâyet etmişlerdi (Hün, 1924a, s. 125).

Fatih Mehmed İstanbul'un muhasarasına karar verir vermez evvelâ Rumeli Hisarı'nı inşa ve Anadolu Hisarı'nı tamir ettirdi. Ve bu sayede İstanbul Boğazı'na tamamen hâkim oldu; imparatorun biraderi olan Mora hâkiminin İstanbul'a kuvvet göndermesine mâni oldu. Sonra bilumum teferruatı üzerinde tespit edilmiş esaslı ve muntazam bir muhasara planı tanzîm etti. Pek çok topa sahip 200.000 kişilik o zamana kadar görülmemiş büyük bir ordu vücuda getirdi; surları tahrip edebilecek emsâli olmayan cisim toplar döktürdü ve 145 gemiden mürekkekbir donanma oluşturdu. Nihayet muhasara planına tevfikân ve savaş kurallarına tamamen riâyet ederek İstanbul'u karadan ve denizden muhasara etti (Hün, 1924a, s. 125).

İstanbul Kalesi her taraftan muhasara edilmekle beraber Topkapı ile Edirne Kapısı arasındaki mahdûd kısım hücum-i aslî cephesi olarak intihâb edildi ve bu cephe karşısına en güzide Osmanlı askeriyle en büyük çaplı toplar ve müteaddid bataryalar ta'bîye edildi. Fatih bizzat hücum-i asliye memur kâtaâtın kumandasını deruhde eyledi. Berrî ve bahrî kuvvetleri hücum-u aslî cephesinde tekâsûf ettirebilmek ve kaleyi daha müessir bir tazyik altında bulundurabilmek gayesiyle donanmanın mühim bir kısmı karadan geçirilip Haliç'e indirildi. Batarya ateşlerinin hüsn-ü idaresiyle hücum cephesinde gedikler açıldı. Muhasara müddetince pek büyük bir sabır ve metanet, azm ve şiddet gösterildi. Hülâsa muharebât kalede bugün bile câri olan kavâid-i esâsiyenin hüsn-i tatbiki sayesinde zamanın en müstahkem bir kalesi olan İstanbul nihayet sükût etmiştir.

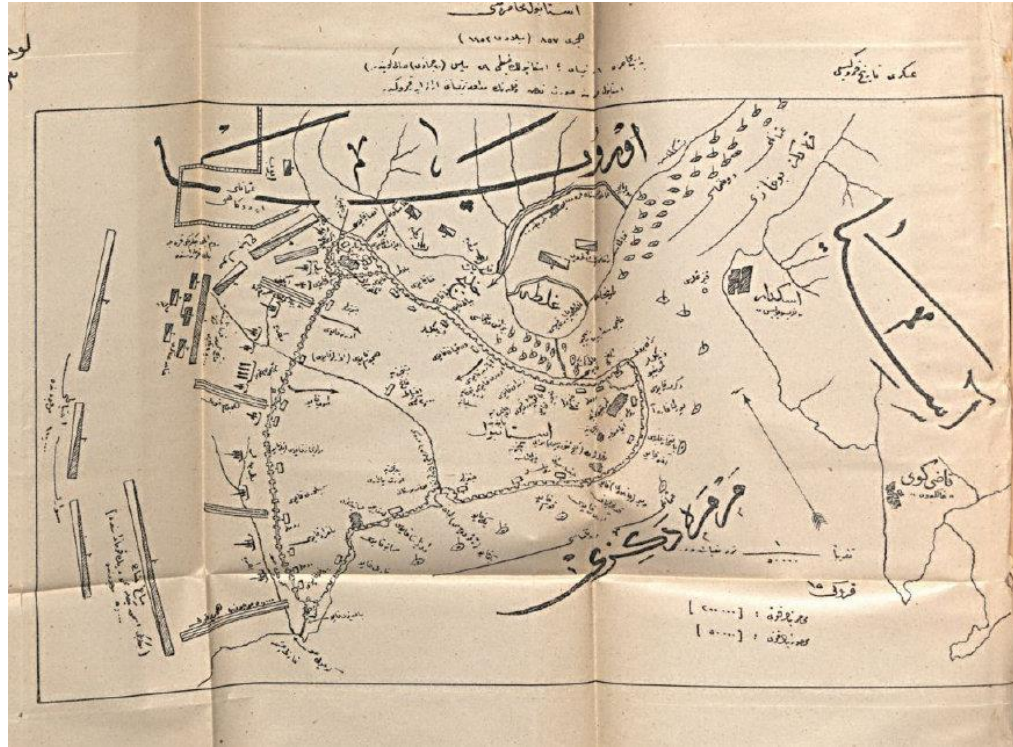
İstanbul'un zaptında ahvâl-i ruhiyenin de tesiri olmuştur. Çünkü Osmanlı efrâdının kuvvet-i maneviyeleri yüksek olmasına mukabil Rumların maneviyatı bozuktur. Rumlar arasında ahlaksızlık, sefâhat, nifak ve şikâk, hased ve istirkâb hükm-i fermân idi (Hün, 1924a, s. 126).

Hülâsa Fatih Mehmed İstanbul muhasarasında: Rumeli Hisarı'nın inşasıyla boğazı kesti; İstanbul'a hariçten kuvva-i muâvene gelmesine mani olması; muntazam bir muhasara planı tanzim ve hüsn-i tatbiki; büyük bir ordu, cisim bir donanma vücuda getirmesi, pek büyük çaplı toplarla havanı icât ve ve istimâl eylemesi; hücum cephesinde kuva-i harbiyenin tekâsüfî ve topçu ateşinin temerküz ettirilmesi; topların sürat endahatını temin ve muhafaza için her endahatı müteakip namluların zaytin yağı ile tulâ edilmesi; taht-ül zemin lağım muharabatının tatbiki; büyük seyyar kaleler inşa ve istimâl; donanmanın şayân-ı hayret ve takdir bir maharetle Haliç'e indirilmesi; Hasköy'den Ayvansaray'a Haliç üzerinde ahşap bir köprü inşası; azim ve şiddet, sabır ve sebat gösterilmesi gibi o zamana kadar sâbık muhasara orduları baş konutanlarının hayalinden bile geçmeyen ihtiraât-ı mühimme ve icrâât-ı fevkalâde sayesinde en metin ve pek mühim olan İstanbul kalesini 53 günlük şiddetli bir muhasaradan sonra kabzâ-i fatihâna geçirmeye muvafik olmuştur.

İstanbul'un sükûtu eslihâ-i sâkilenin terakkî ve tekâmülüne hidmeti itibariyle de hâiz-i ehemmiyettir (Hün, 1924a, s. 127).

En parlak müfâhir-i milliyemizden olan bu feth-i azimin mütâlaası her halde mucîb-i istifâdedir.

Feth-i İstanbul'un Sonu (Hün, 1924a, s. 127).

Şekil 1: İstanbul Fethi'ni anlatan kroki.

Sonuç

İhsan Hün, *Askerî Tarih* kitabını, askerlerin, özellikle de subay sınıfının okuması gerektiğine inanarak yazmıştır. Elimizdeki nüshanın kitabın üçüncü basımına ait olması ise bu kitabın harp mektebinde öneminin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Yazar, eserinin ilk bölümünde tarih yazımı anlayışını ortaya koymuştur. Diğer iki bölümünde ise bu yazıma uygun olarak gerekli gördüğü savaşların tarihini vermiştir.

Akademik askeri tarihçiliğin gelişmediği dönemlerde bir asker tarafından kaleme alınan bu yapıt profesyonel askeri tarihçilik için çok iyi bir örnek sunmaktadır. Profesyonel askeri tarih kitapları, genç subayları bilgilendirmek, manevi ruhu diri tutmak gibi saiklerle yazılmaktadır. Eser, bu haliyle yalnızca savaşların bir tarihini sunmakla kalmamakta, aynı

zamanda ortaya koyduğu tarih anlayışıyla bütünlüklü bir profesyonel askeri tarih kitabı olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca kitap, genç cumhuriyetin ilk askeri tarih kitaplarından birisi olma özelliğini de sahiptir. Belki de bu yüzden, zaman zaman propagandist bir tavırla geçmişte vuku bulmuş savaşlar yüceltmek istenmiştir. Bu sayede hem asker, hem de millet savaşa her daim hazır tutulabilir görüşü hâkimdir. Şu ekleme de yapılmalıdır ki askeri devrim tezleri ile beraber İhsan Hün'ün verdiği taksimat değerlendirmeye muhtaçtır ve bu bölümlenimin askeri devrim tezlerine uyup uymadığı –en azından askeri teknolojiler bağlamında- bir problem olarak karşımızda durmaktadır.

Kaynakça

- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Kararname No: 17604, Yer No: 156 - 29 – 11, Belge Tarihi: 15.09.1942
- Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Kararname No: 19519, Yer No: 176 - 17 – 19, Belge Tarihi: 11.07.1945
- Vefat İlanı. Erişim 9.9.2018,
http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/baUI_x2F_L_x2B_BymIbPxbA5fY2wA_x3D_x3D_
- Baycan, N. (t.y.). *Türk İstiklâl Harbinde terfi veya takdirname ile taltif edilen subaylar*. Erişim tarihi: 4.7.2018, <http://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Nusret-BAYCAN-T%C3%BCrk-%C4%B0stikl%C3%A2l-Harbinde-Terfi-Veya-Takdirname-%C4%B0le-Taltif-Edilen-Subaylar.pdf>
- Biddle, T. D., & Citino, R. M. (2014). The role of military history in the contemporary academy. *A Society for Military History White Paper*, 2.
- Encyclopedia Britannica, (2009). Friedrich von Bernhardi. Erişim Tarihi: 5.01.2018, <https://www.britannica.com/biography/Friedrich-von-Bernhardi>
- Howard, M. (1981). The use and abuse of military history. *The US Army War College Quarterly*, 11(1), 9-14.
- Hün, İ. (1924a). *Askerî tarih*. İstanbul: Mekteb-i Harbiye Matbaası.
- Hün, İ. (1924b). *Tarih-i harb* (1.cilt). İstanbul: Mekteb-i Harbiye Matbaası.
- Hün, İ. (1925). *Tarih-i harb* (2.cilt). İstanbul: Mekteb-i Harbiye Matbaası.
- Hün, İ. (1952). *Osmanlı ordusunda genelkurmayın ne suretle teşekkül ettiği ve geçirdiği safhalar*. İstanbul: Genelkurmay Başkanlığı.
- Laffargue, C.-A. (2007). Ferdinand Foch. Erişim Tarihi: 20.11.2018, <https://www.britannica.com/biography/Ferdinand-Foch>
- Lynn, J. A. (2008). Breaching the walls of academe: the purposes, problems, and prospects of military history. *Academic Questions*, 21(1), 18-36. <https://doi.org/10.1007/s12129-008-9044-z>
- Pope, A. (Çev.). (2006). *The Iliad of Homer*. Erişim tarihi: Gün Ay Yıl, <https://www.gutenberg.org/files/6130/6130-pdf.pdf>
- Roberts, M. (1995). The Military Revolution, 1560-1660. C. J. Rogers (Ed.), *The military revolution debate : readings on the military transformation of early modern Europe*. (ss. 13-36). Boulder, Colo.; Oxford: Westview.

- Speller, I. (2012). The Use and Abuse of History by the Military. T. Walsh (Ed.), *Building a better future. contributions by the Irish Defence Forces* (ss. 1-16). Maynooth: MACE Publications. Erişim tarihi: 08.08.2018, <http://eprints.maynoothuniversity.ie/3843/>
- Vann, R. (2018). Historiography - Branches of history. *Encyclopedia Britannica*. Erişim tarihi: 10.09.2018, <https://www.britannica.com/topic/historiography>
-